

Gröna Mobilister
Lars Forssells gata 33
112 15 Stockholm

Remissvar
M2022/01830
15 december 2022

Miljödepartementet

Skickat till:
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar från Gröna Mobilister gällande

Rapporten Underlag om lokal och regional klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen (M2022/01830)

Om Gröna Mobilister

Gröna Mobilister är en ideell medlemsorganisation som verkar för en mobilitet som är anpassad till planetens gränser och global rättvisa. Vi vill stärka människors livskvalitet i städer och på landsbygd. Det gör vi genom informationsspridning och påverkansarbete.

Sammanfattning av rapporten

På uppdrag av regeringen har Länsstyrelsen i Uppsala län med stöd av Naturvårdsverket och Energimyndigheten tagit fram analyser och förslag till styrmedel och andra åtgärder som bidrar till lokal och regional klimatomställning i hela landet. Rapporten är en del av det underlag som ett flertal myndigheter varit delaktiga i att ta fram till den klimathandlingsplan som regeringen ska lägga fram för riksdagen under 2023. I rapporten läggs 10 förslag fram, för stärkt genomförandekraft i klimatomställningen på lokal och regional nivå.

Gröna Mobilisters synpunkter

Gröna Mobilister ställer sig positiva till att det tagits fram förslag som särskilt syftar till att stärka arbetet med klimatomställning på lokal och regional nivå.

Vi ställer oss också positiva till att förslagen till stora delar är inriktade på att stärka arbetet med mobility management (det som i rapporten benämns fossilfri mobilitet och tillgänglighet samt ökad transporteffektivitet för både person- och godstransporter) och upphandling. Det är två stora och viktiga frågor som Gröna Mobilister anser att det är helt rätt att lägga mer resurser på att stärka

GRÖNA MOBILISTER

arbetet med. Detta då det finns stor potential i att minska klimatpåverkan om kommuner och regioner i hela landet ställer skarpa klimatkrav i offentligt upphandlade varor och tjänster samt aktivt arbetar för mer hållbara resor och transporter.

Vi ser positivt på förslagen som syftar till en större grad av tydlighet och sammanhållning i den lokala och regionala klimatomställningen. Samtidigt anser vi att det är viktigt att i så stor utsträckning som möjligt stärka och vidareutveckla befintliga organisationer och strukturer som redan arbetar för att stödja klimatomställning på lokal och regional nivå, snarare än att inrätta nya funktioner. De statliga medel som föreslås finansiera de samordnande och stödjande funktioner som föreslås i rapporten bör därför i så stor utsträckning som möjligt fördelas till redan befintliga och organisationer och strukturer.

Vi befarar att inrättande av nya funktioner för lokal och regional klimatomställning på flera håll i landet kan göra att det uppstår parallella funktioner som arbetar med samma eller närliggande frågor rörande klimatomställningen. Det riskerar att bli ineffektivt och förvirrande för de kommuner och regioner som redan deltar i och samverkar inom upparbetade samordningsfunktioner och nätverk för klimatomställning på lokal, regional och storregional nivå.

Vår bild är att det finns en viss trötthet i kommuner och regioner när det gäller nya nätverk och nya färdplaner. Vi upplever däremot att det finns ett stort behov av operativt och konkret stöd i själva verksamheten, då många frågor rörande klimatomställning på lokal och regional nivå i slutändan ofta handlar om att hitta konkreta lösningar som är anpassade till lokala förutsättningar. En nationell samordning i dessa frågor är välkommet. Men vi ser som tidigare nämnt framför allt behov av att stärka redan befintliga stöd- och samverkansfunktioner, som har möjlighet att löpande stödja tjänstepersoner i kommuner och regioner i deras ofta underbemannade arbete.

Finns det till exempel redan en region eller en regional aktör som bedriver ett samordnande och pådrivande arbete för hållbar mobilitet, då bör även den regionala samordnaren för mobilitet ligga där. Finns det redan en region, kommun eller annan aktör som samordnar upphandlingsarbetet regionalt, då bör ansvar för den regionala samordningen av upphandlingsfrågorna ligga där. Det kan även finnas befintliga nationella aktörer som kan bidra i detta stödjande arbete på en mer övergripande nivå, exempelvis har Gröna Mobilister under många år drivit satsningen Gröna kommuner på väg som bland annat syftat till att sprida goda exempel inom området hållbar mobilitet och tillhandahåller kommunala indikatorer som tydliggör läget i landets kommuner.

Gröna Mobilister ställer sig mycket positiva till förslaget om statliga stöd till regionala mobilitets- och tillgänglighetsamordningsfunktion. Arbetet med dessa frågor är allt för eftersatt på alla nivåer. Tydligare riktlinjer behövs dock från nationell nivå inom området i kombination med stödfunktioner lokalt och regionalt. Att arbeta med dessa frågor kan ibland vara politiskt utmanande eftersom insatser inom detta område ofta kräver en individuell beteendeförändring, som trots att de för

mycket positiva och uppskattade effekter med sig, ändå initialt kan möta mycket motstånd. Det gör att det behövs samordning både på politisk nivå, tjänstepersonnivå och storregional nivå för att säkerställa att arbetet inte förknippas med partipolitik utan som en självklar och samordnad del i klimatomställningen.

Gröna Mobilister vill dock särskilt lyfta fram behovet av lokal och regional kompetensutveckling gällande att göra fyrstegsprincipen till fyrstegspraktik.¹ Det finns ett omfattande behov av kompetensutveckling för regionala och lokala trafikplanerare och för politiker i nämnder med ansvar för exempelvis stadsbyggnad och trafik. I boken Vänd pyramiden² föreslås att Trafikverket bör ges i uppdrag att utveckla, inte bara system för medfinansiering, utan också ett program för kompetensutveckling i kommunerna samt ett nationellt eller regionalt kompetensstöd vad gäller åtgärder av steg 1- och 2-karaktär.

Gröna Mobilister ställer sig positiva till förslaget om statligt stöd för regionala funktioner för upphandlingssamordning. Vår bild är att många kommuner och regioner inte har tillräckliga resurser och/eller kapacitet att ställa offensiva klimat- och miljökrav i offentliga upphandlingar och följa upp desamma. Ett statligt stöd för upphandlingssamordning skulle därmed kunna bidra till att fler kommuner och regioner kan utnyttja den stora potential som finns i att genom krav i offentliga upphandlingar bidra till minskad klimatpåverkan.

Vi anser dock att det är viktigt att stöd till regional upphandlingssamordning inte begränsas till att samordna upphandlingsarbetet i det enskilda länet. Eftersom många leverantörer till kommuner och regioner arbetar över länsgränser behöver stödet även bidra till länsöverskridande samordning. Stödet bör därför utöver samordning mellan kommuner och regionen inom respektive län även gå till länsöverskridande samordning.

Vi anser också att det är viktigt att den regionala upphandlingssamordningen inkluderar samordning på både politisk nivå och tjänstepersonsnivå. För utan tydligt och starkt stöd från de politiska ledningarna i kommuner och regioner har tjänstepersoner ofta relativt begränsade möjligheter att ställa offensiva klimat- och miljökrav i upphandlingar.

Rörande första delen av förslag 8, om att Upphandlingsmyndigheten föreslås få medel och uppdrag att ta fram och upprätthålla vägledning för utformning av kommuners och regioners upphandlingsriktlinjer. Här vill Gröna Mobilister lyfta att det är viktigt att det utöver livscykelkostnadsberäkningar finns flera andra miljö- och samhällsperspektiv som bör lyftas in för att i varor och tjänster som upphandlas med våra gemensamma skattemedel ska göra så stor nytta som möjligt. Det finns 16 nationella miljömål och 17 globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 att beakta

¹ <https://gronamobilister.se/rapporter/2021/gor-fyrstegsprincipen-till-fyrstegspraktik-2/>

² <https://gronamobilister.se/bocker/2019/vand-pyramiden-planera-for-en-hallbar-mobilitet/>

samt ett tydligt behov av en stärkt krisberedskap.

I den andra delen av förslag 8 föreslås Upphandlingsmyndigheten även få medel och uppdrag att utreda lämpligt framtagande av fördjupade vägledning, främst för kommuner och regioner inom områden av extra betydelse för minskad klimatpåverkan, till exempel för fordon/drivmedel/transporttjänster, bygg- och anläggningsuppdrag, vård och omsorg, måltider/livsmedel, förbrukningsvaror/plast och maskiner/utrustning inklusive IT-utrustning. Det är redan i dag utmanande för Upphandlingsmyndigheten att hålla sina befintliga upphandlingskriterier uppdaterade och Gröna Mobilister vill därmed även här peka på vikten av att använda och bygga vidare på sådant som redan tagits fram. Vad gäller fordon/drivmedel/transporttjänster finns exempelvis inom ramen för projektet Fossilfritt 2030, där Gröna Mobilister är delaktiga, en fördjupad vägledning som uppdateras årligen, som bl.a. Fossilfritt Sverige ställt sig bakom. I detta projekt samverkar sex länsstyrelser, sex regioner och ett fyrtiotal kommuner.

Sammanfattningsvis ser Gröna Mobilister positivt på ett ökat arbete och samordning inom upphandling och hållbar mobilitet, samt att det är av största vikt att stärka och bygga vidare på de organisationer och strukturer som redan finns som arbetar med dessa frågor, istället för att skapa nya.

För Gröna Mobilister

Jesper Johansson, ordförande